

Dňa 17. apríla sa konala v poradí už druhá prednáška doc. S. Madaeva z Katedry dejín filozofie a logiky Národnej univerzity Uzbekistanu, tentokrát na tému Formovanie náboženskej identity v tradičnej uzbeckej spoločnosti. Prednáška odznela na pôde Katedry filozofie v rámci seminárov venovaných Huntingtonovej teórie kultúry.

Cieľom prednášky bolo poukázať na historické korene náboženskej identifikácie sa tradičnej uzbeckej spoločnosti na konci 19. storočia a začiatkom 20. storočia. V prednáške doc. Madaeva postupne prechádzala od historického pozadia identifikácie k mechanizmom formujúcim náboženskú identitu Uzbekistanu v súčasnosti. V úvode poukázala na význam štúdia náboženskej identity v širšom kultúrnom kontexte. Podľa jej slov, „stav spoločnosti závisí od vnútorných vzťahov jej morfolologickej (t.j.fyzickej) štruktúry a charakteru jej kolektívneho vedomia. Preto vysvetlenie spoločenského života by malo byť preskúmané v oblasti

duševnej vlastnosti (stereotypu zmýšľania) samotnej spoločnosti.” V súčasnosti sa identifikácia považuje za nový vektor rozvoja národných štátov. V tejto súvislosti je dôležité poznamenať, že jej významnou súčasťou je aj náboženská identita. Doc. Madaeva poukázala na vzájomnú prepletenosť národnej a náboženskej identity v Uzbekistane. Podľa historických zdrojov z konca 19. a začiatku 20. storočia mala náboženská identita dominantné postavenie z pomedzi etnickej, teritoriálnej alebo iných druhov identít. Podľa jej názoru sa ukazuje, “že odvolávanie sa na problémy náboženského osvietenia a status náboženstva v spoločnosti je synchronným javom objavujúceho sa národného formovania.”

Poukázala na to, že to isté náboženstvo môže v rozdielnych situáciách mať pozitívne aj negatívne následky. Zdôraznila, že hlavnými faktormi pozitívneho pôsobenia náboženstva na spoločnosť sú náboženská tolerancia a racionálnosť. V praxi sa môžeme stretnúť aj s negatívnymi javmi, ktoré sú dôsledkom náboženského fanatizmu a fundamentalizmu. Predstavila ideologické hnutie jadidizmus, ktoré sa na konci 19. storočia snažilo o reformovanie islamského náboženstva. Jadidi

vystupovali proti spiatočníckym a fundamentálnym tendenciám so snahou vytvoriť náboženský mechanizmus založený na demokracii a pokrokovosti. Obdobie, v ktorom dochádzalo k reformným snahám jadidov bolo problematické. Uzbekistan bol v tej dobe súčasťou Sovietskeho zväzu, ktorý vnímal reformistov ako hrozbu. Členovia jadidu preto čelili mohutnej represívnej politike. Docentka Madaeva tiež priblížila zmeny v tradičnom uzbeckom prostredí, ktoré prinieslo obdobie komunizmu. Prejavili sa v spôsobe života, mentalite a morálke ľudí. Kulmináciou negatívnych zásahov tejto doby bol hladomor, ktorý vznikol v dôsledku slepeho plnenia bavlneného výrobného programu Sovietskeho zväzu, kedy sa využitie stromov a polí preorientovalo z poľnohospodárskej produkcie na priemyselné účely spojené s výrobou bavlny.

V závere prezentácie sa doc. Madaeva zaoberala rolou a postavením islamu v súčasnom nezávislom Uzbekistane. Poukázala na to, že zmeny, ktoré prebehli v poslednom desaťročí,

vyvolali ostré rozdelenie ľudí na “náboženských” a “svetských”. Podľa jej slov, sa “identita tradičného uzbéckeho prostredia stáva zreteľnejšie náboženskejšou. Ako dôsledok tohto sa islam mení z “populárnej” (spotrebnej) úrovne na úroveň, ktorá má bližšie k oficiálnej ideológii. (...) Islam sa už nepovažuje za ukazovateľ osobnej nábožnosti a kultúrnej identity, ale je viac vnímaný ako vyjadrenie politickej a ideologickej konfrontácie.” Zaujímavá prednáška vyvrcholila živou diskusiou orientovanou na témy a socio-kultúrne problémy nastolené v prezentácii. Touto cestou by sme sa chceli poďakovať docentke S. Madaeve za obohacujúcu prednášku a tiež doc. V. Jakubovskej a Katedre Filozofie za realizáciu tohto stretnutia.